

Madis Kallas
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium
info@agri.ee

Teie 12.07.2023

nr 1.4-1/611

Meie 21.09.2023

nr 1-12/1067-2

Planeerimisseaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsus

Austatud minister

Saatsite Kultuuriministeeriumile kooskõlastamiseks [planeerimisseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse](#).

Tutvusime eelnõuga ja toetame selle eesmärki ajakohastada vananenud või praktikas ennast mitte õigustanud lahendusi. Kooskõlastame VTK koos järgmiste märkuste ja ettepanekutega:

1. Üks VTK eesmärkidest on: „planeerimise põhimõtted on kaasajastatud kvaliteetse ruumiloome põhimõttest lähtuvalt ning sätestatud on õiguslik alus kliimamuutusega arvestamiseks planeeringute sisu kujundamisel.“ Toetame kvaliteetse ruumi aluspõhimõtete rõhutust ja nendega planeerimisel arvestamist.

VTK-s on kvaliteetse ruumi aluspõhimõtteid dokumendi lõikes erinevalt nimetatud. Juhime tähelepanu, et „Kvaliteetse ruumi aluspõhimõtted“ on riigihalduse ministri 2. aprilli 2019 käskkirjaga nr 1.1-4/56 moodustatud ministeeriumidevahelise ruumiloome töörühma lõpparuande osana sõnastatud konkreetne dokument. (<https://www.kul.ee/media/60/download>) Lisaks „Kvaliteetse ruumi aluspõhimõtetele“ tuleks planeerimisseaduse II peatükis toodud põhimõtete kaasajastamisel arvestada sisendina Davosi hea ruumikultuuri kvaliteedisüsteemis määratletud kaheksat kriteeriumit, mis on universaalsed ja Euroopas laiemalt tunnustatud. (<https://davosdeclaration2018.ch/en/dd;nav/index/quality-system> „Kvaliteetse ruumi aluspõhimõtete“ dokument põhineb samuti Davosi Protssil, aga on kirja pandud ajal, kui Davosi kvaliteedisüsteem ja kaheksa kriteeriumit ei olnud veel välja töötatud).

Üks kvaliteetse ruumi aluspõhimõte on ka mitmekesisus: „hea ruumilahendus toetab elavaid ja segakasutusega naabruskondi ning aitab vältida segregatsiooni. Ta loob tänapäevaste vahendite abil keskkonda, mis kultuuripärandi austamise kõrval loob ka uusi kultuuriväärtusi ja toetab bioloogilist mitmekesisust.“ See toetab Kultuuriministeeriumi valitsemisala lõimumise valdkonna eesmärkide saavutamist. Läbimõeldud avalik ruum tugevdab kogukondi, vähendab segregatsiooni ja kasvatab üksteise mõistmist ja arvestamist.

Nii kliimamuutus kui ka kvaliteetne ruumiplaneerimine seondub ka väärtusliku ehituspärandi ja kompaksete ajalooliste linnasüdametega. Seetõttu on kliimamuutustega arvestamine oluline ka Kultuuriministeeriumi valitsemisala jaoks.

Põhimõtete kaasajastamisel tuleks lähtuda inimkesksusest ja kasutaja vaatest. Näiteks uue üleriigilise planeeringu juhtlause: „Kõigi vajadusi arvestav kvaliteetne ja turvaline elukeskkond ja kestlik areng“ on hea näide planeeringu puhul inimkeskse fookuse seadmisest.

Põhimõtete kaasajastamisel tuleks arvestada, et planeerimisseaduse § 8 ja 12 kannavad ka praeguses sõnastuses hästi edasi eelnimetatud dokumentide sisu ja väärtusi ning need võiksid säilida sarnases sõnastuses.

2. Planeerimisseadusest võiks praegusega võrreldes selgemalt ja läbivamalt välja tulla, et planeeringud peavad esimesena lähtuma avalikust huvist. Põhiseaduse § 32 kohustab arvestama omaniku erahuviga, kuid lubab seda kitsendada mõistlikul õigustusel ja proportsionaalses ulatuses. Kitsendusi õigustab ka avalik huvi. Planeeringus peab olema avalik ja erahuvi tasakaalus. Ka muinsuskaitseaduse § 3 lõikes 8 on kirjas, et riiklikes tegevustes lähtutakse avalike huvide ning igäühe õiguste ja vabaduste tasakaalustatuse ning proportsionaalsuse põhimõttest.

3. Palume kaaluda PlanS § 10 lg 3 muutmist viisil, et sellest tuleks välja, et kohalikku huvi väljendav planeering peab küll lähtuma kohalikest huvidest, kuid olema kooskõlas riiklike huve väljendava planeeringuga ja teiste ruumilist aspekti väljendavate riiklike dokumentidega. Praeguse seaduse sõnastuse järgi arvestatakse teiste ruumilist aspekti väljendavate strateegiliste dokumentidega vajaduse korral. Kohalikku huvi väljendav planeering peab lähtuma näiteks muinsuskaitse kaitsekordadest või mälestiste käskkirjadest. Samuti on ka looduskaitseliste aktidega.

4. Probleemi 1.3 lahendusettepaneku 9.3 sisu on soov vähendada planeerimismenetluses oluliste dokumentide avaldamist ajalehtede paberväljaannetes. Idee on muuta kõige peamiseks avalikustamise kanaliks veebilehe.

Mõistame kulukaalutlust ja asjaolu, et ühiskonna loomuliku arenguna ongi teabe veebist teada saamine muutunud väga paljude inimeste jaoks tavapäraseks ja kasutajamugavaks.

Palume siiski silmas pidada, et kavandatud muudatus kätkeb vanuse alusel tekkida võivat digilõhe ohtu. Erinevad uuringud on näidanud, et 65+ vanuses inimeste digioskused pole võrreldavad noorematega, samuti ei ole paljudel inimestel pidevat arvuti kasutamise võimalust. Kõigil ei ole kodus arvutit. Nemad eelistavad tihti jätkuvalt paberkandjaid ja loevad ajalehti paberilt, kas siis tellivad või ostavad huvipakkuvaid üksiknumbreid. Põhiseaduse § 12 võrdse kohtlemise põhimõtte oluline osa on iga inimese õiglane ja temast lähtuv kohtlemine, millega kaasneb riigi kohustus kohelda inimesi nende vajadustest lähtuvalt, sh teha selleks vajalikke kulutusi. PS § 12 eesmärk on, et kõikidel inimestel oleks tegelik võimalus saada osa riigi pakutavatest hüvedest ja teenustest. Kui muuta planeeringudokumentide ajakirjandusväljaannetes avaldamine soovituslikuks, siis võib selle tulemus olla, et seda edaspidi ei tehta (kulu kokkuhoid). Ühtlasi tähendab see seda, et vajalik info olulise osani ühiskonnast tegelikult ei jõua ning inimesed jäävad ilma võimalusest teada saada ja kaasa rääkida neid huvitavatest, puudutavatest või mõjutavatest arengutest.

Kuluargumendi juures võiks võrrelda praegust aega ajaga ca 10 või 20 aastat tagasi. Meenutades, kui suur oli paberil asjaajamise kulu 20 või 15 aastat tagasi, siis viimase kümnendiga on nagunii kaasnenud märkimisväärne kokkuhoid. Planeerimisdokumentide üleriiklikes ja kohalikes lehtedes avaldamisel on oluline kaal, et inimesed saavad teada ja kaasa rääkida avaliku ruumi kujundamisel. Iseäranis on see oluline siis, kui see puudutab nende õigusi või huve. Seetõttu on ka avaldamise kulu õigustatud.

Eeltoodud kaalutlusel eelistame planeerimisega seonduva teabe avaldamist paberväljaannetes võimalikult mitmekesisel moel ning ei toeta ideed, et see muutuks vaid soovituslikuks.

5. Probleemi 1.6 lahendusettepanekus 9.6 on soov kehtestada haldusväliste isikute jaoks planeerimismenetluse läbiviimise tasu. Juhul, kui planeerimismenetlus on riigi ja kohaliku omavalitsuse põhiülesanne, siis tuleb seda rahastada riigieelarvest. Ehitusõiguse kasutamisel on planeeringunõuded ja -menetlused kohustuslikud, need ei ole pelgalt isikute heaolu suurendavad, mida isikud võivad, kuid ei pea järgima. Meie hinnangul tuleb hoolikalt kaaluda, kas tasu küsimise või maksuideo loomine on lubatav. Ressursi- ja personalipuudus on küll probleemina mõistetav, kuid ei pruugi olla piisav õigustus menetluskulu ettenägemiseks haldusvälisele isikule.

Põhimõtteliselt sarnane mõte on meil ka kavandatava muudatuse kohta, mis puudutab sotsiaalse taristu rajamise kulu katmise nõudmist planeeringust huvitatud isikult. Kui see on KOVi olemuslik kohustus, siis ei saa see meie arvates pelgalt rahaliste vahendite puudumise argumendil muutuda haldusvälise isiku kohustuseks.

6. VTK punktide 1.10 ja 1.17 puhul palume kaaluda, kas tuua eraldi välja, et muutmine oleks kooskõlas avaliku huviga

7. VTK punktide 1.9 ja 1.13 puhul võib meie hinnangul tekkida on oht, et ressursitõhususe, kiiruse ja efektiivsuse tähe all jääb asukohtade kaalumise ja sisuline arutelu tagaplaanile. Palume seda ohtu edasises analüüsis kaaluda.

8. VTK punktis 1.14 toodud detailplaneeringust loobumine saab meie hinnangul olla kaalutusotsus, mis sõltub omavalitsuse tahtest ja planeeringu sisust.

9. Toetame eesmärki ja ettepanekuid vähendada halduskoormust ja lihtsustada menetlusprotsesse. Samuti ideed kehtestada detailplaneeringutele kehtivusaeg (koos võimalusega seda pikendada). Viimase puhul punktis 1.15 tuleks aga säilitada võimalus planeeringuid ka enne kehtivusaja lõppu kehtetuks tunnistada.

10. Elukeskkonna kvaliteedi huvides on oluline, et planeeringuid koostavad erialaselt pädevad ruumilooe eksperdid. Seetõttu palume kaaluda, kas ja kuidas parendada või edasi arendada ruumilise keskkonna planeeri ja kutset, ning arvestada, et planeeringute välja töötamise ja juhtimise pädevus on ka kutsevalifikatsiooniga arhitektidel ja maastikuarhitektidel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga
minister

Helen Kranich 628 2231, helen.kranich@kul.ee
Olga Sõtnik 628 2359, olga.sotnik@kul.ee
Johanna Jõekalda 628 2207, johanna.joekalda@kul.ee